

Ezen lapok minden héten négyyszer, u. m. kedden, csütörtökön, pént. és vasárnap jelennek meg. Előfizetési ár fél évre Buda-pesten házhoz-hordással 5 ft., borítékban 6 ft., postán borítékban 6 ft. ez. p. A hirtetmények minden apróbetűs hasábrsoraért 5 (öt) ez. kr. fizetetik.

Csütörtök

524.

Januarius 14. 1847.

Előfizethető helyben a kiadóhivatalban, hatvani utca Horváth-házban 4831k szám alatt földszint, és minden királyi postahivatalnál. — Ausztriai birodalomba s külföldre menendő példányokat csak a bécsi császári postahivatalnál rendelhetik meg.

BUDAPESTI HIRADÓ.

Pest, januar 13án reggeli 10 órakor. E perczen veszszük es. k. főherceg **JOZSEF** nádor-ispán halálának gyászos hírét. Súlyos betegsége, melyet m. évi octoberben enyhíteni 's aggasztó haladásában megakasztani sikerült, f. hó 7kén újra megnehezedvén, napról napra veszedelmesebb jelenetek közt sietett, a sokai szenvedett test életerejének eloltásához. Szorongva sejté es rettegé már huzamosabb idő óta a haza a bús hirt, 's most, midőn megérkezett, mégis váratlanul fogja az minden honfi szívet sújtani. El voltunk e fájdalmas megváltásra készülve, 's midőn megtörtént, kételkedünk, hogy valóban megtörtént. Mert vajmi nehéz egy immár szükséggé lett felszázados kedves megszokástól elválni, 's annak örökre-megszűntét gondolni. A történetírás tisztelen, ha a nagyszerű vesztesség fájdalma enyhülni fogott, gonddal kipuhatolni e honboldogító élet minden mozgalmait; 's kimutatni a jelen és jövő nemzedéknek, mit tett ő zaj és csillogtatás nélkül a fejdelemnél a haza mellett, mint értette viszont a hazában a bizodalomnak olykor el elavó tüzet éleszténi, és soha nem hűlő hazafiságával táplálni; milly hűséggel örködött a hon java és igazai mellett; milly elhatározott barátja 's előmozdítója volt a valódi javításoknak, őszinte tisztelője minden józan szabadságnak, bölcs vezetője a törvényhozási munkálkodásoknak 's a polgári igazgatásnak; milly szívesen csatlakozott a nemzetiség nagy ügyéhez, és annak diadalmához milly hathatósan járult! És ki fogja mind ezt nyomozni a történetírás, mert egy nemzet halás visszamelékezése, és ötven éves fáradoalmak szembeötlő sikerei, könnyítendik munkáját. Nem annyira egyes tettek, létezésének minden nyilatkozásai tevék őt a haza jöltevőjévé; nap volt ő, melly mindenre, mi e hazában hasznos, jó és szép született vagy keletkezni készült, melegítve süttött mindenkor. Az ő felszázada nemzetünk történetében lehúnyt, de tetteinek nyomai, hivataloskodásának érdemei, enyészhetlenek. Legyen áldott neve és emlékezte; a mint áldott is leszen, valamig e hazát honfiak lakni fogják: magas erényt és valódi érdemet hálásan becsülni tudók!

TARTALOM. Magyarország és Erdély. Kinevezések. Előléptetések. Halálozás. A Tiszavölgy további fejlődésében. (III. cikk.) Megyék: Közgyűlés Turóczban és Csanádban. — Némely észrevételek a B. P. Híradóban megjelent „Lobbanó gyapot” című cikk iránt. A pest-vácsi vasutvonat jan. 2kától 9kég utazott személyek száma. Külföld. Nagybritannia. Franciaország. Portugalia. Hivatalos és magánhírdetések.

MAGYARORSZAG és ERDELY.

A nngu magyar kir. udv. Kamara a legfelsőbb helyen ujanrendszerezett kamaraüggyédk állomásokra, és névszerint Csataádra Z akariás Gergelyt eddig lugosi ügyvéd-segédet; — Dentára Ottrubay Károlyt eddig lippai kamrabizost és ügyvédet; — Rékásra Boros Józsefet eddig temesi ügyvéd-segédet; — Bogsánba Moys Antall krassómegei főügyészt; — Szőregre Horváth Antalt eddig ugyanilly tisztmínőségben helyettesítve volt ügyvédet; — Pécskai praedialis kamaraüggyédk pedig az eddig hasonló tisztmínőségben helyettesítve volt Perla Laky Floriant; végre a lippai kamrabizosi és ügyvédi megüresült állomásra Tokódy Bertalant eddig nagyváradi helyettes ügyvédet, és ezen utolsónak helyére Hrabovszky János birmarjai első alügyészt nevezte ki.

A nngu magyar kir. udv. Kamara a szigeti k. sószállító-hivatalnál megüresült mázsától állomásra Kozsztatky Lajos ottani díjnokot; a Hradeken megüresült k. szemérmői állomásra pedig Komár Károly maluzsinai szerkővcset alkalmazta.

A nngu magyar kir. udv. Kamara a hradeki első elemi-iskolatanitónak megüresült állomásra Popis chilla Ferencz ottani másodiktanító, ennek helyére pedig Pünfinger Ferencz eddigi luhochnai tanító érdemesíté. — Azok, kik az imigy ürességbe jött luhochnai iskolatanító állomást — mellyel 200 ft. évi készpénzítés, 18 pozs. mérő rozs pénzértékben, 8 öl búza, 20 mázsa széna, 4 szekér szalma, 4 öft iskolai szerek, természeti szállás, és 800 [] öl rétföld van osztékölve — elnyerni szándékoznak, nyujtsák be eziránt 1847 évi febr. 15kég a hradeki k. kamr. praefectoratushoz bizonyítványleveleikkel szabályszerűleg ellátott folyamodásokat.

Ö felsége, Hakker Lőrincz izraelita vezetőkévének V á g ó r a változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

A TISZAVÖLGY TOVÁBBI KIFEJLŐDÉSÉBEN. (III. cikk.) Míután a központi választmány a társulat pénzügyi és beligazgatási tárgyait rendezte, hátra volt még a Tiszavölgy-szabályozás technikai rendszerére nézve állapotásra jutni 's elhatározni azon műani elveket, mellyek szerint a Tiszavölgy rendezendő leszen. — És a központi választmány megbiztatásának ez volt legnehezebbike. Mert a sok jó szándék e téren is olly tervbőségét juttatott az érdekelt közönség elibe; annyi vérmes remény 's aggodalmakat keleszte különböző vidékeken, hogy a nagy várakozások mindenesetre lehangolva fogják magokat érezni, látván, hogy a központi választmány tapasztalt férfi 's elismert tekintély utmutatását követve a legegyszerűbb és legbiztosabb rendszert fogadja el; miután több vízmérnöki kapacitás kijelenté, hogy mindazon nagy tervek olly ábrándos javaslatok, mellyek a „tudomány elveivel 's a tapasztalat tanácsival egyenesen ellenkeznek.”

Néhány nap mulva a közönség kezében leend lombard-velencei es. kir. építési főigazgató 's a vas korona rend vitéze Paleocapa Pétertől: „Vélemény a Tiszavölgy rendezéséről.” E munka tételeinek egyszerű 's ellenállhatlanul meggyőző okserűségével meglepte a központi választmányt; látta ez világosan, hogy föladata nagy, de egyesült akarataknak létesítésben nem nehéz; látta, mikép a Tiszavölgy rendezése körül helyes sorozatban fekszik a siker titka; látta, hogy sokat markolva egyszerre, keveset fogna elérhetni 's hogy sajátép azt kell munkába venni először, a mi már éreztet bajt orvosol 's hagyni a jövendőnek, mit az intézhet el csak biztosan. Etleben látta maga előtt Colomb biztos tojását, mert midőn a művész felmutatá a kérdés utolsó elemét, a megoldás egyszerűsége bámulattal hatotta meg a központi választmányt.

Valóban meg is győződött a központi választmány, hogy az ügy philosophiai helyes felfogása óhat meg balfogásoktól inkább, mint technikai jártasság. Mert azonnal világos lőn, hogy az elerendő célok helyes sorozata határozza e la munkálatok rendszerét és sorát is. Balgáság lenne például rétföldöntözési munkálatokról gondolkozni, míg réteink folyvást víz alatt hevernek; hajózásról, míg a Tisza árvizei egész

tengereket képeznek a Tiszavölgy rónáin; csatornákról, míg az anyafolyó szabadon kalandozik szertesét. A kérdés tehát az volt: mi sajátép a Tiszavölgy birtokosainak főerdeke? mi az első szükség? — Természetesen nem egyéb, mint azon roppant, 125 nuszög mérföldnyi tér megmentése az árvizek rongálásaitól. Melly uton érhető el ez? volt az egyszerű kérdés. Tán csupa átvágások által? nem, felel a tudomány. Vagy csupa csatornázás által? nem — felelt ismét a technika. — Töltések által? bizonyosan, mert ez világkezdett óta maig a legbiztosabb védezköz. — Tehát ne legyenek átvágásaink és csatornánk? Sőt inkább, csak helyes sorozatban. Első cél a roppant árter kiszáritása; ez pedig csak töltések által történik legegyszerűbben, leghamarabb és legolcsóbban. Töltéseknek az átvágások és csatornák mellett is készülni kell 's azért a töltésezés a szabályozás alapja. — De ne véljék az érdekeltek, hogy ezen éiv egész makacs szigorral állított volna föl bármellyik tervező által; sőt a folyónak kijavítása, hol kívántatik, töltések és átvágások egyesült használatával ajálatatik. — És ez az, miben némi különbség létezik a Paleocapa Péter és néhai Vársárhelyi Pál tervei közt, kik mindketten átvágásokon és töltéseken javasolják kezdeni a szabályozás munkáját azon elterréssel, hogy ez utolsó az átvágások sikerére helyezi a fősúlyt 's ezért 101 átmetszést; az első pedig a töltésekre 's ezért csak 15 átvágást ajánl; átengedve a többieknek megterételt akkorra, midőn a töltések közé korlátolt folyó erőteljesebb munkálkodásaital biztosabb utmutatást adand az átvágások pontjaira nézve. — Most a Tisza folyó minden korlát nélkül szerte kalandozván, a völgy rónáin szetterülésében erejét vezti; mihelyest szabályos távolású töltések közt fog folyni, az egybeszorított folyónak munkálkodása azonnal erőteljesebb és szabályosabb leend. A töltéseken tul enyészni fognak a nagy kiterjedésű lápságok, 's a mi moesárol meg maradnak, azoknak fekvési viszonyai a már szabályosabb folyóhoz önkint kútnak 's megkezdetnek a lecsapolási és szükséghez képest csatornázási munkálatok a dolgok természetes fejlődésében. Míg a töltések közé szorított folyónak munkálkodása eredményeiről tapasztalati adatok nem vezérlik a vízmérnöki számításokat, minden elhamarkodott lecsapolási és csatornázási calculusok bizonytalanok és sok költség-pazarlásba sodorhatnák az érdekelt birtokosokat 's nehéz felelet terhével sújthatnák a központi választmányt. És ezért, ha ki kezébe veszi a főnértett munkáskát 's hozzá gondolja még azt is, mennyire kell a központi választmány-nak arra is figyelmeznii, hogy a költségben részesülő tiszavölgyi birtokosok rögtön érezzék a tett munkálatok áldásait 's a társulat maga nyujtja kezeikbe az alapot, miből megterítést követel, azonnal eligazodik a szabályozási rendszer megállapításának indokai felől.

Ezek szerint a társulati ügy elméleti ágával tisztába jöven a központi választmány, azon ponthoz jutott el, hol azt tetteleg mozgásba kell hozni; előbb azonban gondosan kell kiválasztani a pontot, mellyen a nagy gyűlés határozata szerint a legnagyobb baj lenne orvoslandó, hogy épen ott tétessék az első kísérlet is, hol a legnagyobb teherviseítés iránt legnagyobb érdekeltég nyilatkozik a központi választmány által föllállított elvek és föltételek elfogadásáról. Ezen főpontok kijelölése körül a technikai osztálytól vett utmutatást. — E szerint a Tiszavölgy főbaja azon egyszerű kiterésnél magára, melly Vársáros-Naménytől kezdve Csapnál éri el a leg-távolabb esücsét, hol a folyó rendszeres vonulatától egészen éjszaknak veszi folyását 's egész mentiben leglassabb. Ezen pont vonta legelsőbbben is a központi választmány figyelmét magára; de a műértők egyező nézete szerint e helyen a partviszonyok alig legyőzhető akadályai miatt gyökeres orvoslásról még most szó sem lehet; azért kénytelen volt a központi választmány más pontot kijelölteni, hol nagyobb-szerű munkálat-tétel ajánlatik. Hlyennek nyilváníták a mű-értők a tiszadobi pontot, hol a folyó igen sűrű kanyargásai miatt szinte annyira meglomhul, hogy a fölül fekvő vidéket mindkét parton moesárolkává változtatta. Itt három nagyszerű

vonat kísértetett meg: a lök-, dada- és dobszederkényi folyó- rövidítés és töltések. A két első, midőn a helyszínein vizsgálato kból kitűnt, hogy részint a part rendkívüli magassága, részint az a melletti térség több ezer ölet tartó mélysége 's posványossága majd lejtethetlenné teszi a czélba vett nagyobb-szerű igazítást, végre kénytelen volt a központi választmány a Dob-Szederkényi közti töltés és átvágás tervét elfogadni 's ott megkísérteni az illetőkkel a felállított elvek alkalmazását.

E czélból a központi választmány fölhívására Andrásy Gyula gróf a tiszadobi osztály elnöke augusztus 24dikére egybehívja azon társulat tagjait, kik is nagy számban teljhatalmu megbiztatással ellátva megjelennek. — A központi választmány és a tiszadobi osztály közös ülésében elnök gróf ő nmlsága előterjeszti az egész rendezési munkálatot minden csatolányával 's ezek közt fölolvastatja a garantialis szerződvény javaslatát is, 's fölhívja a tiszadobi osztály érdekel birtokosait azok iránt lehető észrevételeiket akár ezen közös, akár külön tartandó ülésükből a központi választmány-nak előadni, hogy mivel még tetteleges gyakorlatba-vétel által az egész föllállított rendszer gígláva nincs, 's a munkálkodott központi választmány teljes számban még együtt van, a netalán szükséges és kívánt módosításokat megtegye. Azonban a tiszadobi osztály részletesen kihallgatván az egész eljárásitendert tervét, egyhangulag nyilvánítá, miszerint azok teljesen kielégítők 's azok elfogadására 's alkalmazására örömmel kész; sőt a fölolvastott szerződvényben is teljesen megnyugszik; csak a garantáló öszveg iránya iránt kívánt saját körében tanakodni. Hol is miután a főszt. egri káptalan lelkes képviselője Léva y Sándor apát 's a társulati osztály adószög 's erélyes elnöke Andrásy Gyula gróf az első 50, a másik 30 ezer pengő forint biztosítás elvállalásával megkezdék az aláírást, csakhamar vetélkedve aláíratott a kívánt öszveg; 39.000 ft. sz. k. Debreczen városnak 's Semsey és Dessesffy gróf családoknak hagyatván biztosítandó öszvegül, miután kijelentették, hogy ebben részeseülni ohajtanak. Azóta Debreczen város 25, Semsey család 16, Dessesffy Emil gróf 5 ezerert alá 's igy több biztosított már, mint a megkívántó öszveg.

Példában látta tehát ezáltal a központi választmány, mikép föllállított elvei vizshangra találnak, 's az illetők megnyugvását 's kész elfogadását megnyerik. Ezért miután minden szükséges intézkedést a tiszadobi társulat választmányával együtt megtett, hogy a munka Tiszadobon minél előbb megindíttassék 's érezvén az idő sebes haladását, hogy a minden oldalról töduló várakozásoknak annál biztosabban megfelelhessen, két részre osztá magát. Egyike Polgárról Tiszafolyón lefelé, másika Tisza fölvidékére utazván, hogy az ottani társulatoknál idén még ohajtott munkálatokat a megállapított rendszer szerint rendezze 's elintézte. (Folyt. köv.) Kovács Lajos, központi igazgató.

Megyék

TURÓCZBÓL. (Közgyűlésről tudósítás vége.) 7) Inség-szulte aggodalmink közepett egy felszázad katonaságnak szomszéd Bars megyéből hozzánk leendő áthelyezése tud-tunkra adatván, miután ennek ellátására adóznék teljeseen képtelen, megkérjük a helyt. tanácsot, hogy vagy ezen beszállással megyénket kimélje meg, vagy a katonaság hadi pénztár költségén megszerzendő természetmennyekkel lát-tassék el; mit annál biztosabban reménylünk, mert szegény adóznók sorsán némi könnyebbülést kívánván eszközölni, a megyei esődöröket is eladtuk. 8) Gróf Széchenyi István fel-szólítása következtében, levéltárunkban találtató 's megyénk fekvését és nagyságát ábrázoló térképek közt az, melly leg-pontosabbnak ítéltetnek, lemásoltatni 's a tudós társaságnak átküldetni rendeltetett. 9) Tolnának „Bába kalanzát” szíve-sen fogadtuk, 's azt, miyel magyar nyelven iratott, 's így a megyebeli babák tartalmát nem értik, mennyire a helykörülményekhez alkalmazható lehetne, ennek meghatározása te-kintetéből főorvosunkhoz utasítottuk. 10) Besztercebányai tartományi főbiztos hivatalos levelehez német csatolványok le-vén mellékelve, miután azok magyar ezredek által szerkeszt-

vék, nemcsak nehezteléssel vétettek ezuttal, hanem a főbiztosnak vissza fog iratni, hogy az illető katonai parancsnok-ságokat a törvény ezentul teljesítésére figyelmeztesse. 11) Figyelmeztetést egy az örök megváltást illető intézkedés. T. i. n. Toesek Mátyás kebelbeli Zsúó politikai-alapítványi uradalomban régóta birtokbáji telket megváltani kívánván, az uradalommal törvényszabta szerződésre lépett; noha pedig ezen szerződés azon utasítás szerint, melyet a helytanács az illető tisztségének kiadta, kötetett, most azonban az érintett intézkedés által oly feltételeket szab, melyek kivált költségessé volt tekintetéből, a kivételre majd lehetlenné teszik. Megyénkben az örök megváltási kísérletnek ez első esete; vajjon tehát ez által olyak, kiknek kedvök volna hasonló megkísérteni, nem idegenítenek-e el, azt az idő mutalja meg. 12) Rabok élelmezési díját 18 v. krról 15 krra szállítottuk le, kimondatván, hogy ezeknek sokkal jobb dolguk van, mint sok szegény adózónak. 13) Az adókielvási rendszerben főleg azon körülmény, hogy az e megyének lakosai által külföldön üzött kereskedés nagyon csökkent, különös figyelmet igényelvé, s azon tárgyak minősége is, melyek a rovásoknak alapul szolgálnak, már sokban változván, ezen ügynek újabb rendszerítése s javaslát kidolgozás végett másodalispánnak elnökele alatt többtagu küldöttség küldetett ki. 14) Hasonlóképen megemlítettén, hogy e megyében egy rendezett kórház sincs, minthogy annak szükségességét mindenki elismerte, az e célra vezető tervnek kidolgozása s azzal kapcsolatban álló egyéb intézkedések megváltása ugyanazon másodalispánra, Lehoczy Pál t. bíróra és Sándor Károly főjegyzőre bízott. 15) A zsidók ügye is előfordult e gyűlésen, annyiban, hogy miután a bányavárosokhoz közelebb fekvő helyekről elmozdításuk helytanácsilag rendelkezett, mi mellett feltrunk, s a tiltóvonalnak megszükebbítését kérjük; meg kell itt azonban jegyez-nem, hogy több év óta az adózók felségeléséhez mint kereskedők csak 200 ftal járulván, folyó évre rájuk 1000 ft vetetett ki. 16) Megyei mérnökünk több hivatalbeli vissza-élésekről vádoltatván fizeti főjegyzőnk által, az ennek kö-vetkeztében kiküldött választmány a nyomozás eredményét bejelentette. Ezen ügyet itt csak annyiban említem, mennyi-iben nemelylek részint magánérdekből, részint a vádolt iránt táplált ellenszenvi indulat tekintetéből, annak hivatalból el-mozdítását felette óhajtották volna ezuttal létesíteni, de jól-lehet a nyomozás oly tényekre is kiterjesztett, melyek a hivatalnál semmi összeköttetésben nem állnak, s mit külön-ben a gyűlés nem is helyeselt; mindazáltal a cél ez alkal-ommal el nem érte, mert egy vád elegendőleg kimerítve nem lévén, a vizsgálattól tovább is elrendeltetett; mi-ből önként következik, hogy az eddigi visszaélések nem oly fon-tosak, mik hivatalvesztést vonhatnának magok után. 17) Hosszu vitára nyújtott alkalmat egy eskütt által bizonyos pa-raszt elen, ki egy szóbeli párben hozott ítélet végrehajtását nem engedte, a két karhatalomnak kirendelése; nemelylek jelesül azt állítván, hogy a paraszt a végrehajtást nem gá-tolhatja, és ha gátolja, akkor politikailag megfenyítendő; kimutatott azonban nemcsak több hasonlót, e megyében már előkerült esetek példáján, hanem magából a törvényből is, hogy a paraszt szüntogy ellentállhat valamint más, mert e részben a törvény különbséget nem tesz, ha pedig ellenáll, szinte csak a törvényszabta uton lehet ellene eljárni. Innen egy egészen más ténre mentünk át, s azt határoztuk, hogy a szóbeli bíráskodás törvény által határozott összegekre nézve a községben életbe léptessék, és a sz. bír. a földes-ur hatalomnak alávetették ellen s a törvényben kijelölt mennyiség iránt, csak ha a földesur nem akarna eljárni, bí-ráskodjanak, sőt ez esetben is napidíjnak helyök ne le-gyen. — Mi a gyűlés folytatását illeti, mely dec. 19-én be-fejezetett, ez gyakran pártbeli személyeskedések által volt megháborítva; azoknak leírásába azonban nemcsak nem bo-csátkozom, sőt inkább kívánom, hogy a esend és béke min-de több megyékben teljesen helyreállítsák.

CSANÁDBÓL. Főispáni elnöklet alatt dec. 14-én Makón tartott közgyűlésünk nevezetesen tárgyai: a helytanácsnak egy fősz. bírói és eskütti hivatal rendszerítését megengedő intézkedése, melynek kieszközöléséért mind az elnök főispán-nak, mind pedig a helytanácsnak köszönet szavaztatván, ez utóbbi az eskütt mellé egy hajdunak, s a megtagadott má-sodaljegyzői hivatal megadására megkérteni határozott; addig pedig az elnök kijelenté, hogy tekintve az idej szűk természet, a megnyert hivatalokra senkit sem fog kinevezni. Az ellenzék meztől látván maga előtt nyílni, ezifra szónoklatok-ban majd a kormányt, majd az elnököt, majd pedig a tisztka-rt élesen csipkedé; többször említve lón, hogy az új hi-vatalokkal a nép csak új terhet, de nem gyorsabb igazsá-g-kiszolgáltatást kap, mert tudatlanok kezeibe adatik a bírói hatalom; kérdezék meg a népet: kell-e több bíró? s bi-zonyosan nemmel felelend, és ha kincstári új telepítvények-vel népesült is a megye, fizesse az új bírákat a kincstár; egy másik főispán önkénye ellen szónokolt, bennök kreishaupt-mannokat látott, és épen nem esoda, ha elragadtatásában szuronyokból, a nemzetiség és szabad választás elnyomá-sáról beszélt, s azt kívánta, hogy a most nyert új bírák csak vál szófal által töltessenek be; egy harmadik nem látott a másodaljegyzői hivatalra szükségét; mert a főjegyző, noha nem dolgozik, fizetését mégis huzza; az aljegyző tegnap ér-kezvén meg a sok dolog tehát a dologtalanság következtébe, azért nem is volna szükség a jegyzők számát szaporítani. De ettől elütetvén, az ellenzék új vitát kezdett, csak ugy akar-ván a másodaljegyzői hivatalt kérni, hogy az szabad választ-ás által töltessék be, mert megeshetik, mi egy szomszéd meg-yében történt. Mondatott, hogy a kormány daczos gyermek, s ha nem választás által töltetnek be a hivatalok, inkább nem kell. Egy táblabíró erre nézve így fejezte ki magát: „előbb meg kell a verebet fogni, azután lehet azt megenni;” de válaszul kapá: „hogy ha a verebet megfogjuk, magunk akarjuk meg-

enni.” Illy indítványok létesítése az országgyűlésen sikeresít-telhetvén csak, elmellőztettek. Az ellenzék folytatván izgatá-sait, a jövő közgyűlés napját a szomszéd megyékkel közösen akarván meghatározatni, nehogy egy napra, mint most is, négy megyének essék közgyűlése, megtörténhetvén az, hogy (többször más megyéknel is érdekelve lévén, csak az egyiknek közgyűlésére mehetnek. Volt ismét szónoklat, melyben az önkény stb. felpiperéztetett, de az ellenzéknek Aradon kö-vácsolt indítványa megbukván, határozattá lón, hogy a jövő közgyűlés napja a gyűlés első napján tüzessék ki, és még az nap a szomszéd megyékkel levél által tudassék. A helytartó-tanács gyógyszerlárait felületes vizsgálatását roszalván, hozzáalkalmazás végett az illetőkkel közöltetni rendeltetett, s ennek érkezésére oly szorosán vizsgálatott meg az Isteni gondviseléshez címzett gyógyszerár, hogy kevésben mult el bezáratása; tökéletes helyrehozására hat hét rendeltetvén, és ha hiányosnak tapasztaltatnék, azonnali becsuktatása meg-hagyatott. — Az elnök felszólítván a járásbelieket felsőbb helyről érkezett parancs következtében: vajjon a szűk ter-més miatt felhelti-e az éhségtől, mely közörmre ismeret-lennek nyilvánítatván, az ellenzék ismét csatára kelt az ál-tal, hogy minden megye aggodék az élelmi szerek hiányában a nép közt kiüthető éhség miatt, e megye pedig akkor kö-zöszöni meg az új hivatalokat, sőt még másodaljegyzői fizetést kér megadatni; jobb volna, ha Nagylakra sebészi állomást rendszerítetné, mely által inkább elérnének a boldogság; mire választottat: ha sokat kérünk, majd semmit sem kap-unk. — Dec. 6-án összejövén az ellenzék a pusztákon, el-határozatott szónokilag és tevőleg föllépni; innen volt tehát közgyűlésünkön a nagy szél; hírlék, hogy négyezer és né-hány száz pft iratott alá s nagyjórészét be is fizetett — korteskedésre. Ad vocem kortes. Makón a nép előljárói meg-választatásuk előtt, a jó példát fölünk tanulván, vendég-séget szoktak adni, s a „kortes” szót, „kortos” szóra ma-gyarosítják. A conservatív párt Makón összejövetelt tartván, nyilvános fellépés határozatott, és egy ívet, melynek főki-tétele: „a kormányt, míg az a haza, nemzetiség és törvény szellemében haladni fog, pártoladjuk” aláírtunk, lekötél-vezvén magunkat, gyűlés előtti napon tanácskozás végeti ösz-szejövetelre. — Hogy egy kis eseményt is mondjunk: a b-i bál alatt, midőn egy igen jámbor orvos kalapját vevé ki a pad alól, egy keringőt járó tens asszony igen feszes kemé-nyített szoknyájával őt leborította; az orvos nem vélvén e ritka szerencsét, felállott, s egymástól ellenirányban szabadulni akarván, nem is gyantitá, hogy a tens asszony szoknyáját fejével fölemelte, és még nagyobb volt az orvos csodálko-zása, midőn tulajdon arcán két pofoncsapás hangjait hallani és érezni a gyenge kezeket, szerény volt.

Többszöri kérésére, bár időn, de nem helyen kívüli meg-említeni a makói héber közönségnek a pestiek után egész honunkban egy napon tartott türelmi adó eltörlési ünnepét. Mozsárdurogások és zenekíséretül énekekkel kezdett s foly-tatott istentisztelet örvendezeté a minden rangu jelenvolt keresztényeket. Az elrontott német-zsidós nyelvet egyedül beszélő tanult rabbi tartá előbb épületes beszédét, tetteiből isteni ihletűsültséggel a királyunkat; Svaitzer Fá-bián alrabbí s községi jegyző pedig, „Legyenek neked igaz-ságos és érdemes bíráid” szentirási tételről vevén beszédét, tisztá magyarsága, főleg pedig mélyenható, csak honi ke-belből jöhető előadás és ájtatossága által mindenikünk figyelmét magára vonta. Beszéde végén, mintha lelkéből vette volna imáját, egy fél emelt szemekkel a felségtől le az utolsó honlajosig áldást, egymás iránti szeretetet, bizodal-mat, egymás boldogulásán örömet, megelégedést, e dicső hon felvirágzását, örökké tartását, a magyar hébereknek a türelmi adóttól felszabadításával honunknak erősbedését ki-vánván; áldást kért a teremőtől magyar hazánkra, hogy nekik honjok helyett oly hon jutott, hol a nagylelkű nemzet s királya közt van a törvényhozási jog felosztva, s Dávid király szolfárainak magyar zengedése alatt lelépett a szó-széktről. Este a kórház javára bál adatván, az ünnepély be-vegeztetett.

NEMELLY ÉSZREVÉTELEK A B. P. HIRADÓ 510. sz. számában megjelent „LOBBANÓ GYAPOT” című cikk iránt *).

*) Az érintett cikkben egyik dolgozótársunk egészen a közügy szempontjából fogta fel a lobbanó gyapotot, oly oldal-ról és oly humoros hangon, mely az egész közönséget érde-kelhetne. Nezetének helyességét e találmány veszedelmességé-ről bizonyítja azóta tény, hogy az már csaknem egész Eu-ropában el van tiltva. Dolgozótársunk azonban mellekesen egy academiái tudósításunkra is kitért; megütözését fejezte ki azon részletesség, mellyel abban a lobbanó gyapot készítése tárgyal-tatik, holott politikai lapban, ha a találmány hasznos, annak jótetemenyeit, ha pedig káros, akkor inkább ártalmait kellett volna jobban kiemelni, mert csak ez érdekelheti a nagy közönsé-ge, a többi csak egy pár kemikust és patikariust; — azon is megütözik, hogy a közönséget a velebánással járó veszedel-mekre nem figyelmezteti — legalább nem eléggé; mert csak egyetlen egy helyt fordul elő a tudósításban ennyi: „mi nem csak-ely veszedelemmel jár” — sőt, mint az egész tudósításból kitetszik, épen az ellenzéköt törekszik bebizonyítani. Eddig Nend-wich K. urról semmi szó. De mivel a tudósító szerint N. ur tar-tott e tárgyban egy felolvasást az academiában, mellyben a talá-lmány elsősegét egy baseli kemikusnak tulajdonítja: dolgozótársunk bator volt ellenzéköt veleményben lenni s szerencsétlen-ségére, N. ur nevét is, mivel ki nem kerülhet, megemliteni, a nélkül, hogy személyével legkisebbet is bajdott volna. Nekünk jogunk volna N. ur cikkétől a nyilvánosságot megtagadni, mind a bosszadalmassággért, mellyel egy oly tárgyon terjeszkedik el s oly modorban, mely közönségünket teljességgel nem ér-dekelheti, mind pedig az egész cikk sértő hangjaért. De hogy

dekelve, s mennyiben annak némelly állításai chemiai álfo-galmak terjesztésére szolgálhatnának alkalmul: annyiban kötelességemnek ismerem, a közönségnek némi felvilágosi-tással szolgálni, s azon cikk írja irányában Pelouze sze-repét magamra vállalni, a tévedő tanítványt utba igazítandó.

Midőn az említett cikk névtelen írója a tudós társaság tudósítóját megrója azért, hogy a lőgyapot előállításának minden részleteit közli „a nélkül, hogy azon veszedelmekre figyelmeztetné a közönséget, mellyek a velebánással járnak, sőt a helyett épen ellenkezőleg azt törekszik bebizonyítani, hogy a dologgal semmi veszedelem sincs egybekötve” midőn, mondám, ilyeneket állit az érintett cikk-író, az igazat a tények elvitázhatlan valósága irányában, „non optima fide” elcsavarja. — Mert mondva volt nemcsak az academiái ülésben, de a tudósításban világosan olvasható szavakkal írva és: „különbén a sav hatása a gyapotra oly heves és erőszakos, hogy a sav végső felbomlását, s a gyapot töké-letes elégetését feltartóztatni többé nem lehet, mi nem csak a közönségnek, hanem a tudósoknak is, mert ilyenkor a heves és mindent elégető sav szerteszerűleg szóratik.” Fi-gyelmeztetik azonkívül a közönség minden körülményekre, mellyek alatt a könnyen meggyuló lőgyapot meggyul-hat (sat. sat. 4). Hogy ott is hirdessen a tudósító veszedelmet, hol nincs, hogy tehát a közönséget tévutakra vezesse, azt az érintett cikk írja csak nem kívánhatja, legalább nem követelheti senkitől, valamint azt sem, hogy én a tudós társ-saságot oly tények állításával ámitsam, mellyek helyte-lenségét a legelső kalmár bebizonyíthatja. — Én azonban e találmány czélszerűségéről, vagy czélszerűtlenségéről hadi tekintetben mit sem szólottam. Döntsek el azt mások, ez hozzám nem tartozik. Én a tárgyat egyedül tudományos szempontból vettem fel, s illyenkor illő, hogy felhozzassék minden, mi a tárgy megismertetéséhez tartozik. —

A másik, mellyért megró az, hogy a lőgyapot feltalálásá-nak elsőbbségét Schönbeinnek tulajdonítom, nem pe-dig Pelouzenak, mert, ugymond az érintett cikk-író, a lőgyapot nem egyéb, mint azon állomány, mit Braconnot 1833-ban talált fel és xyloidi-nnak nevezett, s minek rendkívüli éghetőségét Pe-louze már 1836-ban ismertette meg (sat. sat.).

Hogy Braconnot 1833-ban a xyloidint találta fel; hogy Pelouze 1838-ban e tetről közlelebről értesítette a tudós vilá-got, annak czélszerű előállítási módját adván elő, s annak némelly igen érdekes tulajdonságaival ismeretvén meg a végyszeket, vizsgálódásait nemcsak a keményítőre, de a növények rostos alkatrészeire is kiterjesztvén, s könnyen meggyuló s hevesen fellobbanó papirt állítván elő (l. Compt. rend. 1838. Sec. Sem. Nro 16. — vagy Arnel d. Ch. XXIX. 38); azt senki el nem akarta vitálni sem Braconnotól, sem pedig Pelouzetól. Értekező azt a tudós társaság előtt méltán elismerte, midőn azt állítá, miszerint „a jeles találmány nem ugrott ki készen Schönbein agyából, valamint Minerva Ju-piteréből; hanem hogy több rendbeli munkálatok megelőz-ték, s előkészítették Schönbein találmányát, nevezetesen Pelouze adatai a salétromsav hatásáról a növények rostos alkatrészeire” (sat. sat. 5).

De a Xyloidin koránsem a lőgyapot s a kö-rül forog a dolog sarka. —

N. urnak módja ne legyen bennünk igazságtalanságról alapla-talul vádolni, közöljük azt dolgozótársunk magunkéivá tett né-melly észrevételei kíséretében. — Szerk.

1) Dolgozótársunk egyáltalában nem úgy beszél, mint „ro-vó” s nem is a „tudós társaság tudósítóján”, hanem a miénk tu-dósításának hiányán „utközik meg”. — Szerk.

2) Ez, a mint a fenebél *) s alábbi jegyzeteinkből ki fog tetszeni, nem áll. — Szerk.

3) Ennyiből áll az egész figyelmeztetés egy oly dolog iránt, mi csupa veszedelemmel jár. — Szerk.

4) Ezek a „sat. sat.-k így hangzanak: „Fakalapáccsal bár-melley erővel ütve meg nem gyulad... nem tarthatni te-hát attól, hogy peid, puskaesőben töltés alkalmával, vagy dörzsölés vagy ütés által a lőgya-pot elsüljön.” „Egyetlen eset fordult elő (sat. sat. de N. ur azt is kimentí s a tudósító így folytatja: „Ellenben ha a töltés vagy söröttel vagy oly golyóval történik, mely könnyen fér a esőbe, akkor bármelley erővel beverhetni a vas-töltőveszszőt is (!) a nélkül, hogy a puska első-lésétől felni lehetne (sat. sat. (L. B. P. Híradó 502d. sz.). Ezeknek semmi commentár nem kell. — Szerk.

5) Ha N. ur azt hiszi, hogy academiákat illyes dolgokkal el tudná ámitani, akkor a bókot szépen megköszönjük az acad-emia nevében — Szerk.

6) Ezt bajos volt tennie, mielőtt gyakorlatilag és analytic-meg nem vizsgáta. — Szerk.

7) Épen az a baj, hogy nem minden hozatott fel, mi ide ve-zethetett volna. — Szerk.

8) Mind zekből újra megértheti minden, kit a dolog érde-ke, mit dolgozótársunk is állított, hogy az egész lobbanó gyap-ot feltalálásában semmi sem egyéb a Schönbein, mint a puska-ba töltés és patent-vadászat. — Szerk.

9) Ezt már dolgozótársunk is jól tudja, épen azon források-ból, mellyeket most már csupa ok nélkül hord fel illyen hossza-san N. ur. Épen azon források után állította dtársunk is, hogy a lőgyapo = xyloidine, s N. ur is akkor annál többet nem tudott. Most már mily erősen van! mintha ő találta volna fel, hogy a lőgyapot csakugyan nem xyloidine — a miben pedig sem-mivel sincs több része, mint dolgozótársunknak. A „Galignani-s Messenger” nov. 5-diki száma, mellyben a párisi tudományos academiájának nov. 2-ikei ülése közöltetik, ekepen adja vissza Pelouze urnak idevágó szavait: „Although M. Schönbein has not published the nature or mode of preparation of his cotton, it is evident that the properties which he assigns to it can only apply to xyloidine etc.” Már most, miu-

Elmellőz-nak bebizony-din vegyon-ujabb vizsgá-szerint van al-s mellyekből-vegyületekről-din alkotása-erővel birjon-lásaimat *) — ról már máso-tetben van sz-feljelmeztetve-már a franczi-tificálhatják) — (sic) elmentet pa-degré de resi-par leur com-azt olvashatja-iz. Figyelme-zmának mellé-vegybontása-loidin és a lő- Ha van k-annak tulajd-társaság legk-lettel meghiv-gyapot külön-zelfoghatólag-a gyapotból-azaz, ha a-igénye nem- Kifogást- társom ellen, viz (HO), szé- képezetnek- 4—500 fok- hanem Ford- pezetnek.” — Hogy illy- hőknek tétetik (semmi NO) mes mennyis- De hogy ez- anyni élyent- azok tökélete-zárt térkebe- rulhat *) — a- nul felfogta- vegő szabad- anyni élyent- sere kívánat- hetnek, akk- den H pedig- badon ki fog- chemiai lehet- kételkedik se- lőgyapot alk- vegyjel szeri- tán maga Pel- a lőgyapot- egy alkutu- velők tartani- ról már min- derkedni. Az- gyon hibásn- ne? mert ezt- kódván a k- álta fel? s e- *) Melly- *) S me- ur, s mellye- örömet meg- lenni. — Sz- *) Igen- kísérleteknek- feleslegesség- Szerk. *) Nagy- és „ismerete- lehetősén ros- dolgozótársu- valamint egy- hirlapokban- bosszantónak- dást, mellye- vagy szügye- oka, miert- Egyébiránt l- csak szerkes- szállításán — *) A mi- foljak. — S- *) Az e- rdni. — Sz- *) Hát- *) Kire- *) Ez e- muljnak rej- ideál, ezen- szító ügyess- compositio.

Elmellőzvé mind azokat, miket a tudomány köréből annak bizonyítására felhozni lehetne (utasítom önt a xyloidin vegyontására, mely Pelouze szerint $C_6H_4O_2 + NO_2$ újabb vizsgálatok szerint pedig $C_{15}H_{12}O_2 + NO_2$ vegyjel szerint van alkotva (L. Löwigs Chem. d. org. Verb. Bd. 1. S. 372); 's melyekből mindenki, kinek józan felfogása van a chemiai vegyületekről, azonnal meggyőződhetik, miszerint a xyloidin alkotása igen távol áll olyan test alkotásától, mely lövőerővel bírjon; elmellőzvé saját e tárgy körül tett tapasztalásaimat¹⁰⁾, csak azokra figyelmeztetem önt, mik e tárgyról már mások által írva és elmondva vannak¹¹⁾. 'S e tekintetben van szerencsém, önt maga Pelouze tulajdon szavaira figyelmeztetni: „La xyloïdine et la pyroxyline (ugy nevezik már a francziák a lögyapotot, mivel a xyloidinnal nem identifikálhatják), ne sont pas identiques. Elles diffèrent non seulement par leur combustibilité, leur cohésion et leur degré de resistance, aux agents de dissolution, mais aussi par leur composition.“ (Compt. rend. 16. novembre) ugyan azt olvashatja a Journal des Débats december 9-diki lapjában is. Figyelmeztetem önt az Augsb. Allg. Zeitung 346dik számának melléklapjára, melyben Pettenkoffer által eszközölt vegyontása által világosan megmutattatik, miszerint a xyloidin és a lögyapot egészen különböző testek 'sat. 'sat.

Ha van kedve az érintett cikk irójának, a xyloidin és annak tulajdonságaival közelebbi megismerkedni, a m. t. társaság legközelebbi január 4-dikén tartandó ülésére tisztelettel meghívatik, melyben szerencsém lesz a xyloidin és a lögyapot különbségeit nemcsak theoretice, de practice is kézzelfoghatólag bizonyítani; megmutatni, miszerint xyloidin a gyapotból csak akkor lesz, ha az lögyapottá nem válik, azaz, ha a lögyapot előállítására megkívántató föltételek igénybe nem vétettek 'sat. 'sat.¹²⁾

Kifogást tesz végre az ismeretlen cikkíró¹³⁾ azon állítás ellen, mely szerint a lögyapot elsőlé alkalmával csak víz (HO), szén-sav (CO₂) és légeny (Nitrogenium v. Azom) képezetnek¹⁴⁾, azt állítván: hogy ha CHON-ból álló test 4—500 foknyi hőnek tétetik ki, nemcsak HO+CO₂+N; hanem Fordos és Gélis szerint NC₂+HNC₂+NO₂ is képezetnek.

Hogy ilyenkor, ha CNHO-ból álló test 4—500 foknyi hőnek tétetik ki, HO és CO₂-n kívül nemcsak C₂N és HC N (semmi NO₂), hanem H₂N+CO+HC+kozmás olaj is telemes mennyiségben képezetnek, azt minden esontégető tudja. De hogy ez mind csak akkor történik, ha ezen állományok annyi élelyt (oxygenium) nem foglalnak magokban, mely azok tökéletes elégetésére kívántatik¹⁵⁾, 's ha azok hevítése zárt terekben történik, hol a levegő élelye hozzájok nem járulhat¹⁶⁾; azt mindonki tudja, ki a tudomány elemeit józannul felfogta¹⁷⁾. — Ha azonban a CHNO-ból álló test a levegő szabad hozzájárulása mellett égettetik; vagy ha az annyi élelyt tart magában, mennyi annak tökéletes elégetésére kívántatik, akkor mind ezen termények nem képezetnek, akkor minden C élelynyel vegyülve CO₂-vé, minden H pedig HO-vá fog elégni, az N pedig nagyobb részt szabadon ki fog válni. Illyenkor a C, N, vagy HC képezetése chemiai lehetetlenség. Ez mind szinte igen világos, azon nem kételkedik senki, ki a tudományhoz csak némileg ért. Én a lögyapot alkotását az academiái előadásban C₁₅H₁₂O₂ vegyjel szerint fejeztem ki¹⁸⁾; 's illyennek kell is annak

tán maga Pelouze, Pettenkoffer 's mások is megismerték, hogy a lögyapot 's annak módja szerint kezelt más faalloyányok, nem egy alkutak a xyloidin-nal, d. társunknak is ép úgy joga van velők tartani, mint N. urnak nines, az ő munkáikkal, melyekről már minden újságolvasó értesülvén, olyan erősen pezderkedni. Azért, nem is a körül forog a dolog sarka, mint nagyon hibásan állítja N. ur, hogy xyloidin-e vagy nem xyloidin-e mert ezt egyikük sem határozhatta el, egyikök sem foglalkodván a kérdéses test vegyontásával; hanem a körül: ki találta fel? 's ez iránt már eléggé tisztában vagyunk. — Szerk.

¹⁰⁾ Melyek azok? — Szerk.
¹¹⁾ 'S melyeket d. társunk is már ép úgy jól tud, mint N. ur, 's melyektől mint merő feleslegességektől a drága helyet örömet megtagadnók, ha N. ur iránt igazságosak nem tartanának lenni. — Szerk.

¹²⁾ Igen szép és dicséretes dolgok nem szakemberek előtti kísérleteknek; de chemikusok előtt, milyen dolgozó társunk, merő feleslegességek, mert ezek előtt, mind ez többé nem újság. — Szerk.

¹³⁾ Nagy nyomatókat látszik N. ur helyezni ezen „névtelen“ és „ismeretlen“ mellékevekre. Ha ezt N. ur nem egy, neki meg lehetősön rosszul álló, erőkódésból teszi, biztosítjuk őt, hogy dolgozó társunk épen nem ismeretlen — a chemiában —, csak hogy valamint egyáltalában szükségesnek tartjuk a névaláírásokat hírlapokban, sőt gyakran értalmaloknak, ugy nevétségnek és bosszantónak az oly elemit ismeretekkel való pedans tudakoskodást, melyekben ha a közönség nagy része járattan, az ő kára vagy szégyene, de ha ki jartas, annak nem dicsősége. 'S ez az oka, miért dolgozó társunk nevének nem bigyeszti cikkkei alá. Egyebiránt ha N. ur ismerni akarja, semmi titok benne; tessék csak szerkesztőségünkkel tudakozódni, vagy akár keresse meg szállásán — Dorottya-utca 301. első emelet, balra. — Szerk.

¹⁴⁾ A mint hogy ezt minden eddigi tapasztalások is megeztáfolják. — Szerk.

¹⁵⁾ Az eddigi tapasztalások szerint szén is szokott hátramaradni. — Szerk.

¹⁶⁾ Hát a töltött puská nem zárt tér? — Szerk.

¹⁷⁾ Kire esik vissza már most ezen floukulus? — Szerk.

¹⁸⁾ Ez a mi ezután következék játék a betűkkel, hogy bámuljanak rajta, a kik hozzá nem értenek. A lobbanó gyapot nem ideál, ezen ideállal legalább még nem lődöznek, hanem a készítő ügyessége és más körülmények szerint változó tökéletlen compositio. N. ur az academiának alkalmasint nem ideális, ha-

lennie, ha azon igényeknek megfelelni akar, melyeket a löszer ideáljától követelhetni. Illy alkotásánál a lögyapotnak pedig csak HO+CO₂+N, és semmi egyéb sem képezet-hetik. En Fordos és Gélis tapasztalásait tagadni nem akarom, sőt hiszem, hogy a lögyapot elégetésénél annál inkább fog C₂N és HC képezetni, minél közelebb áll az Braconnot xyloidinjához, de nem képezet-hetik akkor, ha a lögyapot általam feállított vegyjel szerint van alkotva. Hogy vegyjel Pettenkoffer által végbevitt vegyontással meg nem felel, ez a dolog érdemétől mit sem veszen el. En a lögyapot előállításának, 's ellobbanásának ideal vegymagyarázatát akartam adni, 's hogy e tekintetben az igazat csakugyan el is találtam, azt az Augsb. Allg. Zeitg (346. sz.) ezen szavai is megerősítik: „Dr. Pettenkoffer hat durch seine Analyse die gewiss jeden Chemiker frappirende Entdeckung gemacht, dass die Schiesbaumwolle noch lange nicht genug Sauerstoff enthält, um in ihr allen Kohlenstoff zu Kohlensäure, und allen Wasserstoff zu Wasser zu verbrennen. Das Ideal des Schiesmaterials wäre aber, wie schon Professor Otto (und auch Nendtwich) richtig bemerkt hat, eine Substanz welche sich bey der Explosion ohne allen fixen Rückstand in Kohlensäuregas und Stiekgas, nebst etwas Wasserdampf zersetzen würde“ etc.

A mi pedig az NO₂ képezetését illeti, arról Pelouze (Compt. rend. 2. novembre azt mondja: „Si la combustion a eu lieu avec un produit d'une mau vaise préparation, il répand une odeur nitreuse“ etc. etc.¹⁹⁾

Annyit az érintett cikk irójának azon pontokra, melyekben egyenesen engem megtagadott²⁰⁾. A mi a többi vizsgálásokat illeti, melyekkel bővelkedik²¹⁾, minthogy engem közvetlenül nem érintenek, feleltre hivatalva nem is érzem magamat. — Nendtwich Károly.

MAGYAR NEMZETI MUSEUM TÁRGYABAN. (Folytatás.)

III. Természeti művészeti osztály gyűjteményeibe. 1) Az állatok országából: A) Emleősöket: 1) Helm Ervin herceg Coburg erdőmestere, három hetes medvéül. 2) Rainer György tatrafüredi haszonbérő, fiatal kerti-pelet. 3) Sztraka Károly fogas vakonyt. 4) Baró Podmaniczky Zsuzsanna kisasszony fehérfogú cziczányt. 5) Vágner János herceg Coburg erdőmestere vernyeges színű közönséges menyétet. 6) Frivaldszky Imre m. nemz. museumi segédőr, törökországi utjából 10 különféle ritka emlősöket. 7) Weinhard János pécsi polgár egy ölnyi nagyságu narval-szarvat. — B) Madarakat. 1) Gaspárecz János bányászati gyakoruok karmazsin színű pirókot. 2) Rokosz Istvan által egy ismeretlen ur, nagy fules baglyot. 3) Georgievics Mihaly pesti ügyvéd veres orru papagályt. 4) T. cz. Sándor Albert sárga orru hatyut. 5) b. Podmaniczky Salóma kisasszony Világosfakó színű mezei verebet. 6) Petényi Susanna m. nemz. museumi segédőr, sárga orru pintyot, fehéres színű mezei verebet és egy kikkaricsot. 7) Frivaldszky Imre 5 különféle fajú törökországi madarat. 8) Braun Jozsef pálinkai kir. kincstári főerdész 12féle madártójtást aján-dekoztak. — C) Különféle más tárgyakat. 9) Taly József es. kir. kamarás két darab fekete korált sziveskedt aján-dekozni. 10) Ezekon kívül Frivaldszky Imre törökországi utjából hozott 13 különféle hullóket, 9 különféle halakat, több rovarokat, 15 különféle csigákat, 17 hejénczokat, 7 sugár állatot. — II. A növények országából. 1) Gróf Haller Ferenc florentinai kalap buzaomót és Papyrus lákát. 2) Vágner János herceg Coburg erdőmestere, a szarkos fenyőnek egy szép kinövését. 3) Viersbiczyk Peter orviateza orvos dr. 111 különféle bányászi szárított növényt. 4) Frivaldszky Imre szinte utazásából 100 különféle fajú törökországi és cretai ritkább növény-fajt ajándekoztak. (Vége köv.)

A PEST-VÁCI VASUT-VONALON utazott f. évi jan. 4-én 356 személy; 5-én 355 sz.; 6-án 397 sz.; 7-én 353 sz.; 8-án 311 sz.; 9-én 304 sz.; 10-én 457 sz.; összesen tehát jan. 4-től 10-keig 2463 személy.

KÜLFÖLD.

NAGYBRITANNIA. A hírlapok az év végével azon tusakodtak, kik lesznek a jövő parlamenti gyűlés alatt az ellenzék vezeterei a felső- és alsóházban? A felsőben kétségen kívül Stanley lord fogja a vezérseget átvenni, az alsóban a kérdések különbsége szerint majd sir R. Peel, majd Lincoln, majd Bentinck lordok lesznek az ellenzék vezetők. Ezalatt sir Robert az ellenzék fejének nyilvánította magát azzal, hogy az ellenzék tagokhoz körlevelet intézett, jelenének meg az alsóházban mindjárt az első ülésben, mert fontos dolgok fognak tárgyalatni. Hasonló felszólítást Russel lord is intézett a whig-pártiakhoz.

Az irlandi tudósítások a korábbiaknál még szomorubbak voltak. Dublinban tömegesen tolokodtak a kiéhezett alakok, az újon alakított középponti gyámolító választmányak nyakig volt teendője. A hírek az ország déli és nyugoti részéből borzasztók voltak. Cork grófságban csoportosan hullott el éhen a nép. A temetőkbe vállaikon koporsó nélkül hordották a szülők gyermekeiket, és a gyermekek szülőiket, mond a Standard, 's még azt teszi hozzá, hogy az élelmi szerek majd mindenütt kifogytak, az inség pedig koránsem érte el

nem a millyent készíteni tudott, olyan lobbanó gyapotot mutogatott. — Szerk.

¹⁹⁾ Ez dolgozó-társunk mellett bizonyit. — Szerk.

²⁰⁾ Hogy dolgozó-társunk Pelouze-nak és nem Schönbeinnak tulajdonítja a találmányt, azzal csak nincs N. ur megtagadva, ha csak magát Sch. vagy P-nak nem képzeli. — Szerk.

²¹⁾ Ezek kimutatásait dispensálja magát N. ur, mi sokkal kényelmesebb mint bizonyítani. A tudomány emberétől több türelet vártuk volna az ellenzék véleménynek. Kár is annyira felindulni mindjárt, kivált miután az a dolog vége, hogy a lögyapotot vagy Schönbein találta fel vagy Pelouze, de semmi esetre sem Nendtwich. — Szerk.

tetőpontját. Népes gyűlések tartattak mindenütt, de a helybeli segítség sehol sem lesz elég, miután a szükség oly nagy, hogy a britt tengerészet nagyszerű szállítási eszközei sem voltak képesek a megkívántató élelmeket idején meghozni az illető pontokon.

A dec. 26-iki Globeban egy egész hasábot foglal el azon hajók elősorolása, melyek az utolsó négy nap alatt Londonban gabonával, liszttel, vágómarhával, hussal, vajjal, tojással, sajttal, szalonnával, gyümöles és burgonyával a különféle europai kikötőkől és Északamerikából érkeztek. Soha még Amerikából illy rövid idő alatt illy tömeg élelem nem hozatott; 's mi a legkülönösebb: a hajók közt, melyek élelemszerekkel megterhelve utolsó hétfőn a Themsében kikötöttek, tizenhárom volt irlandi termékekkel megrakott hajó!

Az angol lapok koránsem nyilatkoznak barátságosan Polk elnöki izenetéről, ámbár azt jobbnak tekintik a tavalyinál. A Times az egész oklevelet hazugságok bombamentes épületének mondja lenni, melyet szédönteni tizenharmadik herkulési munka lenne. A Globe is Mexiko mellett szól az Unio ellenében 's tagadja a Polk által ismételve nyilvánított elvet, hogy Europa amerikai ügyekbe avatkozni joggal nem bír. A pénzkeletre azonban az izenetnek jó hatása volt, mert a kereskedőknek főképp a vámonok van szemök, 's örvendnek, hogy Polk az angol iparnak kedvező új tarifát fentartani akarja.

A dublini repealtársulat dec. 29-kei gyűlésében O'Connell János e társulat elhatározott szándékát hirdette, az ir közmunkákra kiadott és kiadandó statuspénz visszafizetését el-lenzeni. Azzal fenyegetnek bennünket, ugymond, hogy a szegények inségének enyhítésére fordított összegeket az ir földbirtokosokan erőnek erejével, még jószágaik eladásával is megvenni fogják. Hiszem is, hogy az angolok az ir földesurak jószágait elkoboztatván, azokat magok számára megvásárolni akarják. Minélfogva felszólított minden vallási és politikai felekezeti irlandiakat, fogjanak kezét a repeallel, melynek eltökélt szándéka, ha csak egy penny megtérítésének is ama költségekből, melyek ugyis csak egy részét teszik Anglia tartozásainak Irland irányában, ellene szegülni.

A Times biztos forrásból mondja merítettnek lenni azon állítását, hogy Krisztina királyné és férje francia cselszövények által visszanyerték befolyásukat Isabella királynéra, 's hogy az Isturiz-cabinet megmarasztalása szünte e cselszövények és e befolyás eredménye volt.

FRANCZIAORSZÁG. Két hét múlva Parisban végre nyomába jöttek, hogy a krakói kérdéstről szólott két cikk, melyek ellen a lapok annyit hadonáztak, nem az Oest. Beobachterben, hanem a D. Allg. Zgban jelent meg. A fölfedező a Presse volt.

Az ellenzék sajtó a J. d. Débats azon nyilatkozatából, hogy a jövő országgyűlésen a belügyi kérdések közül csak a vasutak ügye kíván haladék nélküli figyelembevételt, azt következteti, hogy a kormány minden reformkérdést háttérbe akar szorítani. A Commerce részben így hallatja magát: „Mi a reformokat illeti, mik Guizot urnak választóúhoz intézett beszédében és a Presse hasábjain oly nagy szerepet játszottak, azoktól a cabinet száz mérföldnyire távol van. A postareformra, a bélyeg és sóadó reformjára, és a többi méltán sürgetett javításokra nem fog sor kerülni 1847ben, vagy legalább indítványozásuk az ellenzékre fog hagyatni. A kormány lapja alig éjt egypár részvevő szót a postareformról, 's utána nyomban a rosz termést, a víziradásokat 'sat. említvén azt mondja, hogy a kincstár illy nagy igénybe vétele mellett a jövedelem csonkítására gondolni nem lehet. Mások így szólottak volna: A nép szenved; több tartomány vagyonbukottá lett, az inség küszöbön áll, a drágaság a szigorú tél alatt neveli a szegény osztályok szorultságát; tehát a kormány kötelességének tekintik, azon terheket, melyek különösen a néptömeget nyomják, könnyíteni. De a mi statusferrfiaink jobban szeretik a statusquot. Az octob. 29-kei cabinet adajutott el, hogy szencsétlenségével meg van elégedve, és adja a külügyi zavarokat, miket eszeltyelensége egymásra halmozott. Örvül szolgálnak ezek, minden adott ígére- teket határtalan időre elhalasztani.

Paris, jan. 3. A trónbeszéd terve, mellyel Guizot ur egy hét óta el van foglalva, holnap fog a ministeri tanácsban tárgyalatni. Hogy abba Krakóra valami bágyadt vonatkozás fog iktattatni, bizonyos; ellenben az iránt nem értenek egyet a ministerek, érintessék-e az Angliávali meghasonlás a politikai hitvallásban, melyet a fejedelem a nemzet színe előtt teend. A király olly véleményben van, hogy a trónbeszédnek e tekintetben, ha addig Londonból, hol magát st. Aulaire gróf egészen rosszul érzi, jobb hír nem érkezik, hallgatnia kell. Az udvar viszonya a cabinet irányában ernyedtt, mert a király legközelebbi környezete, névszerint a katonai méltóságok kevésbé hajlandók Guizot urhoz. Ha az angol viszony rövid időn jóra nem fordul, a külügyek ministere lelépénd hivataláról.

Paris, dec. 30. Soha sem birtam átlátni, mi nagy súlyt tulajdoníthatott Aberdeen lord annak, hogy előbb Isabella királynénak kell birodalmát egy trónörökösrel megajándékozni, mielőtt donna Luisának Montpensier hget kezével boldogitnia szabad lenne. Ha e boldogítás Spanyolországra vagy Angliára nézve Isabella gyermektelensége mellett szencsétlenségé válhatik, ugy azt tartom, egy bölcsőben fekvő koronaképes csecsemő semmi, vagy igen bizonytalan biztosíték e szerencsétlenség ellen. Szintolly kevésbé látom át, hogyan lehet az ifju királyné reményteljes állapotáról hírek olly nagy fontosságot tulajdonítani, és abból azt a reményt meríteni, hogy a haragos Palmerston megszéledítetteti és a szives egyetértés helyrehozása könnyebbitetni és elősegíteni fog általa. Minthogy pedig időközben azon tény adta magát elő, hogy a hir Isabella királyné érdekes állapotáról minden europai lapot beköszált, és azon lap, mely

